

**Intervalli**

1 2009

**Intervalli**

1 2009

**Intervalli**

1 2009

**Intervalli**

1 2009

**Intervalli**

# Intervalli

Musiikkikirjastoalan aikakausjulkaisu

ISSN 1796-7392

22. vuosikerta

Julkaisija

Suomen musiikkikirjastoyhdistys ry

PL 148, 01301 Vantaa

[www.kaapeli.fi/~musakir](http://www.kaapeli.fi/~musakir)

[musakir@kaapeli.fi](mailto:musakir@kaapeli.fi)



Päätoimittaja

**Heikki Poroila**

Tikkurilan kirjasto, Lummetie 4, 01300 Vantaa

Puhelin 09-8932 2201, [heikki.poroila@gmail.com](mailto:heikki.poroila@gmail.com)



**Intervalli-lehti julkaistaan vuonna 2009**

**PDF-muotoisena verkkolehtenä.**

**Lehti on maksutta kiinnostuneiden luettavissa ja  
ladattavissa julkaisijan verkkosivuilta.**

**Lehdestä saa valmistaa paperikopioita yksityiseen käyttöön  
sekä kirjastoissa normaaliin lukusali- ja lainauskäyttöön.**

**Lehdessä julkaistava aineisto on  
pääosin tekijänoikeuden suojaamaa.**



# Verkkoresurssit haltuun

Tieteiskirjallisuutta on usein mollattu naiivista uskosta tekniikan kaikkivoipaisuuteen. Tottahan se onkin, että monet kiehtovimmista ideoista – kuten aidosti älykkäät tietokoneet tai teleportaatio – ovat jääneet ja näyttävät jäävänkin kaunokirjallisuuden puolelle. Jotenkin vaivihkaa on kuitenkin toteutumassa ellei jo toteutunut se tieteiskirjallisuuden vakionäky, että hankimme meitä kiinnostavan tiedon yhteydellä datapankkiin, ei painettuja kirjoja selaamalla.

Tämä käsinkosketeltavien ja henkilökohtaisesti hallittujen tai omistettujen dokumenttien katoaminen on mielestäni ihmisen käyttäytymistä ja kulttuurimme perimmäisiä olemistapoja koskeva ja mullistava ilmiö. Jos elämämme kirjapainotaidon keksimisestä lähtien on ollut dokumenttien yksilöllistä kasaamista, suunta näyttää nyt muuttuneen.

Vielä 1600-luvulla ihminen oli rikas, jos omisti useita painettuja kirjoja. Tänä päivänä köyhimmälläkin vauraan teollisuusmaan asukkaalla on ulottuvillaan dokumentaatio, joka satoja vuosia sitten olisi tehnyt ihmistä liki jumalallisen olennon.

Näyttäisi kuitenkin siltä, että verkossa olevat resurssit eivät tunnu kaikkien mielestä samanarvoisilta kuin paperille tai muoviseokselle tallennetut dokumentit. Ostamme ja dokumentoimme innokkaasti näitä aineellisia arte-

fakteja, mutta muutamme oudon passiivisiksi ja välinpitämättömiksi heti kun vastaava henkinen sisältö on tallessa jonkin palvelimen muistilla ja me vain selaamme sitä henkilökohtaisen päätteen kautta.

Verkon kautta vapaasti saatavilla olevat dokumentit ovat käyttäjälleen kuitenkin yhtä arvokkaita kuin kilojen painoiset hakuteokset tai CD-levyt. Jos me kirjastossa emme kerää ja dokumentoi verkkoresursseihin liittyvää informaatiota, kuka sen tekee?

Google, vastannee suuri enemmistö samalla kuitenkin unohtaen, että googlaaja liikkuu yleensä aika sameissa vesissä. Suuri G ei satsaa informaation organisointiin vaan sokeaan troolaamiseen. Se ei tarjoa hakusanojen osalta yhdenmukaistettuja listauksia ja indeksejä, sieltä nousee aina pienempi tai suurempi pussillinen vähän sitä ja vähän tätä, joukossa toki myös osumia.

Satunnaisen tekstuaalisen informaation etsimiseen tämä trolausmenetelmä sopii, mutta ei niinkään hyvin systemaattiseen tarjonnan vertailuun. Siinä olisi kirjastolle töitä, luetteloida vapaasti käytettävissä olevat dokumentit samalla logiikalla kuin kirjaston hyllyyn hankitut.

Vain pari esimerkkiä. Koko ajan julkaistaan verkossa opinnäytteitä, joita ei paineta paperille ja joita ei sen takia noteerata kirjastojen luetteloissa. Koko ajan julkaistaan

verkossa musiikkia, joka ei yllä koskaan fyysiselle äänitteelle asti. Se ei see siitä huonompaa tai kulttuurisesti vähemmän kiinnostavaa. Miksi se ei kiinnostaisi meitä?

Ei-aineellisten dokumenttien määrä on tietenkin lamaanuttavan suuri, eikä velvollisuuden tai oikeutuksen välillä välttämättä ole helppoa liikkua. Se on kuitenkin aika todennäköistä, että verkkoresurssien määrä ja suhteellinen osuus kasvaa koko ajan siitä riippumatta, mitä mieltä kehityksen suunnasta minä tai sinä olemme.

En ole itsekään tehnyt asian hyväksi juuri mitään. Perinteiset dokumentit vievät ajan niin tarkkaan, etten ole edes teoriassa miettinyt, mitä pitäisi tehdä ja miten.

Nuoremmille ikäpolville tämä on kuitenkin haaste, johon on otettava kantaa. Joko kirjastotyypistä dokumentointia yritetään ulottaa verkkoresursseihin tai sitten jätetään tehtävä verkon itseorganisoitumisen hoiviin ja julkistaudutaan aineellisten dokumenttien hoivaajiksi.

\* \* \*

Suomen musiikkikirjastoyhdistys täyttää tänä vuonna 30 vuotta. Kun nämä vuosikymmenet ovat kuluneet suhteellisen vähäisen julkisen huomion kohteena, on varmaan aiheellista järjestää syksyllä seminaari otsikolla “*Kannattaako musiikkikirjastoista kirjoittaa*”.

Musiikkikirjastojen ja niiden palveluiden näkyminen on tietysti paljon tärkeämpää kuin pienen etujärjestön saama julkinen huomio. Tuskin kukaan on toiminut tässä yhdistyksessä voidakseen paistatella julkisuudessa.

Aina silloin tällöin on kuitenkin hyvä muistutella, että yhtä ja toista on kuitenkin myös saatu aikaan sen lisäksi että on oltu olemassa yhdistysrekisterin tuntemana nimenä ja numerona. Näihin aikaansaannoksiin on tarkoitus Intervallin tämän vuoden myöhemmissä numeroissa palata. Onhan oma, säännöllisesti ilmestynyt lehti eräs merkittävimmistä aikaansaannoksistamme.

\* \* \*

Työnjako Intervallin ja Kirjastot.fi:n nopeammin reagoivien foorumeiden ja Musiikkikirjastot-sivuston välillä on mielestäni toiminut aika hyvin. Suurin ongelma toimittajan näkökulmasta on uutisten aiheuttajien ja tuottajien passiivisuus. Ei millään jakseta uskoa, että “meillä tehty” voisi kiinnostaa ketään muuta. Ja jos uskotaankin, ei aina muisteta heittää vinkkiä toimittajalle.

Tässä suhteessa maassa on tasan yksi poikkeus eli Tampereen kaupunginkirjaston musiikkiosasto, jonka tekemiset ovat säännöllisesti esillä niin täällä kuin Kirjastot.fi:nkin puolella. Ei siksi, ettei missään muualla tehtäisi mitään kertomisen arvoista, vaan koska tamperelaiset ovat ymmärtäneet oikein yhteisen edun ja hyvän itsetunnon yhdistelmän.

Passiivisuus on enimmäkseen asennevika. Vetäydytään vaatimattomuuden taakse, vaikka sellaiseen ei ole tarvetta. Hyvät ideat kannattaa kierrättää. Ja jos ei ole varma idean hyvydestä, se kannattaa testata muilla. Meillä musiikkikirjastoilla ei ole tässä maailmassa muuta kuin toistemme tuki. Ei pihistellä sen kanssa. Hyvää kannattaa aina kierrättää.

\* \* \*

Intervalli on taas muuttanut muotoaan. Amatööritaitajana olen yrittänyt lähinnä pitää huolta siitä, että vuosikerrat eroavat toisistaan myös ulkoisesti. Ehkä tämä vuosikerta 2009 muistetaan joskus neliövuosikertana?

Odotamme silti edelleen uusia voimia niin tekstien kuin grafiikankin pariin. Odoteltaessa joudutaan tyytymään siihen, mitä on saatavana. Vanhasen hallituksen ponnistuksista huolimatta eläkevuodet siintävät itse kunkin silmissä. Koskaan ei ole liian aikaista tehdä sukupolven vaihdosta, mutta liian myöhäiseksi se voi hyvinkin jäädä. Tämä ei ollut edes vihjaus vaan enemmänkin uhkaus.

**Heikki Poroila**



# Wanhasta uutta

Puhetta Salix Ay:stä, vanhasta iskelmämusiikista  
ja tekijänoikeudestakin

**Timo Leppänen**

■ Salix Ay on noussut viime vuosina musiikkikirjastojen tietoisuuteen firmana, joka julkaisee CD-muodossa vanhoja iskelmälevytyksiä, joita ei ole sitten savikiekkokauden ole ollut saatavana. Lähestyimme yhtiön tamperelaista tuottajaa Timo Leppästä nipulla kysymyksiä ja luvalla kirjoittaa vapaasti myös EU:ssa vireillä olevaa äänitteiden suoja-ajan pidennysehdotusta vastaan. Tässä tulos! – Heikki Poroila ■



HP: *Kerrotko meille aluksi Salixin syntyhistoriasta, kyseessähän on varsin nuori yrittäjä alla?*

TL: Salix Ay on perustettu vuoden 2001 syksyllä ja ensimmäinen levy on tuotettu vuonna 2002. Perustamisen strategia oli siirtää savikiekkoojan levytyksiä CD-formaattiin. Aloittaessamme näytti siltä, että vanhojen äänitteiden nykyaikainen siirto digitaaliseen muotoon on kokonaan loppumassa. “Unohtumattomat”-sarja oli juuri lopetettu, kun eräs kotimainen toimija siirtyi ulkomaiseen omistukseen.

Tunsin tamperelaisen **Jarmo Kantolan**, jonka vanhojen äänitteiden harrastus tuli minulle tutuksi vasta television Tupla tai kuitti -ohjelmasta, jossa hän tentti **Henry Theelin** uraa ja levytyksiä ohjelman tenttaajalle. Vasta 1990-luvulla aloin hänen kanssaan keskustelut äänitteistä. Hän oli usein yhteydessä Suomen äänitearkistoon ja tiedusteli heiltä, onko mitään tulossa vanhemmasta päästä jonkun tuottamana. Vastaus oli aina ”ei näytä olevan tulossa”. Heiltä hän oli saanut kerran vinkin, että ala itse tuottajaksi, ja tämä oli ratkaiseva käänne. Jarmo Kantola sai vielä takuun, että Arkiston äänitteet ovat käytettävissä. Heillä kun oli Suomen ykköskokoelma savikiekkoja, sekä myös laadultaan paras mahdollinen.

Jarmo Kantola esitti asian minulle ja pyysi mukaan perustettavaan yhtiöön. Annoin myöntävän vastauksen, mutta ehtona oli kolmannen kaverin löytäminen mukaan, jotta alkupään kustannukset jakautuisivat mielekkäämmiin. Hänellä oli heti mielessä lahtelainen **Hannu Saarinen**, joka oli entinen tamperelainen ja myös Jarmo Kantolan hyvä tuttu. Lahdesta tuli myöntävä vastaus ja tämän jälkeen Salix Ay oli nopeasti totta ja perustettu.

Salixin filosofia on tuottaa levyjä oman toimen ohella eli tuottajat ovat omissa töissään ja palkkakustannuksia

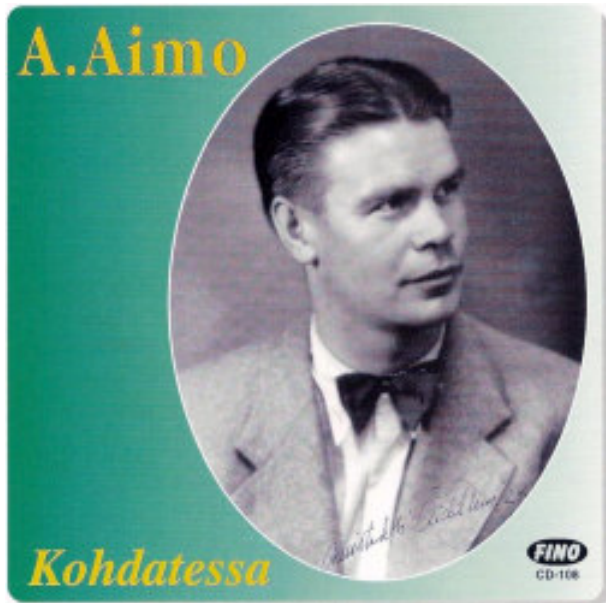
yhtiöön ei tule. Kustannukset tulevat vain laskuista, jotka tulevat äänitteen julkaisun eri vaiheista. Tämä on ainoa malli, millä voidaan vanhaa tuottaa Suomessa. Isolla yhtiöllä tulee palkkakustannuksia ja tällöin vähimmäismyymtimäärä levyllä karkaa liian suureksi ja se ei myy riittävästi peittääkseen tuotantokustannuksia. On siis turha odotella vanhoja levyjä CD-formaatilla siten, että ”hyllyt notkuvat”. Vain suurten nimien äänitteitä tehdään, koska niillä kustannusraha tulee takaisin juuri ja juuri. Tällöin ovat kyseessä sellaiset nimet **Olavi Virta, Tapio Rautavaara** ja **Laila Kinnunen**.

Salixin tavoite on päästä projekteissa kuiville siten, että voidaan aina tuottaa seuraavaa levyä. Sitä emme vielä tiedä, mikä on Salixin lopullinen levymäärä, eli ajankohta, koska lopetamme. Vielä on tuntunut olevan innostusta tehdä ”vanhasta uutta.”

HP: *Ja kaikki alkoi Henry Theelistä...*

TL: Vuoden 2002 marraskuussa Salix Ay tuotti ensimmäisenä levynä Henry Theelin CD:n *Eron hetki on kauris*. Tämän jakelu saatiin heti neuvoteltua Turun Musiikkijakelulle, joka oli alan johtava yritys. Tämä takasi levyn saamisen kaikkiin merkittäviin myyntipisteisiin. **Timo Mäntyniemi** on ollut kaikkein tärkeimpiä yhteistyökumppaneitamme koko ajan. Turun Musiikkijakelu on nykyään siirtynyt GNT:n omistukseen, mutta edelleen Timo Mäntyniemen kanssa hoidamme levyjen valtakunnallisen jakelun. Kirjastojen tukkuliike BTJ hankkii levyt juuri GNT:ltä. Salixin ensimmäisen levyn ongelmana oli alun laiskahko myynti, koska Salix Ay oli täysin tuntematon kaikille ja ihmeteltiin yleisesti, ketkä tällaisen ovat tuottaneet – ja miten se soi.

Aloitimmekin verkostoitumisen tuota pikaa. STT:n kautta toimitin jutun Henry Theelin levystä alan lehtiin. Toimitimme levyä suoraan niihin radio-ohjelmiin, joiden tiesimme soittavan perinteistä tanssimusiikkia. Levyä esiteltiin laajasti ja tuloksena oli se, että Salix tuli tunnetuksi hetkessä ja Henry Theelin levy meni loppujen lopuksi hyvin kaupaksi. Enää siitä isosta painoksesta



on jäljellä vain runsas 10 kappaletta, ja niitä ei enää myydä.

Nettisivut tulivat mukaan ja tämä on ratkaissutkin varsinaisesti julkisuusongelman. Salix Ay on tunnettu kautta Suomen ja allekirjoittaneen yksi perustyö on hoitaa sivuja. Tukholmalaisen Radio Shopenin kautta levyjä menee aina Australiaa ja Amerikkaa myöten. Sain Israelista sähköpostipalautteen, jossa kehuttiin **A. Aimoa** yhdeksi parhaaksi laulajaksi. Alkuajan jakelu oli siis takkuista, mutta siihen täytyi panostaa oikeasuuntaisesti.

Perinteiset levy-yhtiöt eivät ole reagoineet millään tavoin meidän suuntaan yli 50 vuotta vanhan materiaalin hyödyntämisestä. Tämä on vapaata julkaistavaksi vielä tällä hetkellä ja se ei näytä ketään kiinnostavan. Tietoisesti olemme jättäneet Olavi Virran, Tapio Rautavaaran ja Laila Kinnusen levyt pois. Nämä jätämme isoille levy-yhtiöille, koska oletamme, että he pitävät niitä vähän kuin ”omanaan”. Suoja-ajan puitteissa nekin ovat pitkälti kyllä vapaana.

Nykyisillä äänen restaurointiohjelmilla saisi kyllä huomattavasti parempaa kuuntelujälkeä esimerkiksi Olavi Virran varhaisiin CD-projekteihin, joita on tuotettu.

Olemme tuottaneet myös 1960-luvun levytyksiä ja tarkoitus on vielä tuottaa lisää. Nämä ovat tekijänoikeuden suojaamia ja olemme neuvotelleet niihin luvat oikeudenomistajien kanssa. Tässäkään ei ole ollut ongelmia. Olen kysynyt ensin tuotatteko itse. ”Eivät tuota” on ollut vastaus, joten Salix Ay on saanut sopimuksella tuottaa. Näistä artisteista **Mikko Järvinen** ja **Reijo Viita** ovat päässeet jo CD-formaattiin. He ovat mestaritason laulajia.

*HP: Salix Ay hyödyntää tekijänoikeuslain vanhenemispykälää, joiden mukaan artistien ja levy-yhtiön oikeudet raukeavat viidessä vuosikymmenessä. Nyt EU aikoo pidentää äänitteiden suoja-aikaa nykyisestä 50 vuodesta melkein sataan vuoteen. Mitä tällaisesta seuraisi Salixin kaltaisille toimijoille?*

Yli 50 vuotta vanha äänite on tosiaan vapaa julkaistavaksi ilman mitään erityisiä sopimuksia. Ainoan korvauksen perii Teosto ry. Säveltäjien, sanoittajien ja sovittajien edustajana se hallinnoi kuoleman jälkeistä aikaa vielä 70 vuotta. Heille on tehtävä julkaisulupailmoitus, johon äänitteen kaikki tiedot merkitään. Sieltä tulee aikanaan lasku, jota allekirjoittanut kritisoi. Se on äärettömän hankala kustannuserä marginaalimusiikille. Tämän kustannuserän vuoksi saattaa jäädä jotain erittäin harvinaista ja historiallista musiikkia julkaisematta, kun tuotannon kustannus nousee liian ylös koko projektissa.

Teoston laskutustavalla yhden raidan hinta vanhalla iskelmämusiikilla on sama kuin erittäin hyvin myyvällä hittimusiikilla. Tässä on ongelma. Oma näkemyksni on, että hallinto- ja kirjaamismaksu on oltava, mutta yli 50 vuotta vanhalla äänitteellä puolet normaalitaksasta olisi sopiva. Aion tässä asiassa jossain vaiheessa tehdä esityksen Teostoon. Maksun takia Salix oli lähellä luopua **Tauno Palon 100 vuotta** -levyn tekemisestä. Onneksi ESEK ja **Leena Hirvonen** ymmärsivät tilanteen ja levy tehtiin. ESEK nimittäin antoi tuotantotukea levyyn.

Säveltäjien, sanoittajien ja sovittajien kiistaton etuhan on se, että levyt soivat – vanhatkin. Soittokorvaus tulee aina silloin. Julkaisulupamaksu ei edistä heidän kor-

vauksiaan, vaan äänite jää hyllyyn esimerkiksi savi-  
kiekkona lojumaan.

EU:n pidennysaikeiden toteutuminen lopettaisi välit-  
tömästi Salix Ay:n toiminnan. Tämä on aivan selvä asia.  
Vapaaksi jäävä 1920-luku ei ketään kiinnosta! Ainakaan  
siinä määrin, että olisi kannattavaa tuottaa julkaisuja.  
Lähinnä **J. Alfred Tannerin** julkaisujen parissa sitten oli-  
simme. Jos pidennys toteutuu, loppuu kaikki vanhan jul-  
kaisu, koska yhtiöt joilla on oikeudet eivät niitä edelleen-  
kään alkaisi julkaista. Siitä ei tule nimittäin yhtään sen  
kannattavampaa EU:n päätöksen myötä.

Suomalaisittain tämä aihe on aivan turha. Suomessa  
yksin tällaisella esityksellä ilman EU:ta ei olisi mahdol-  
lisuutta edetä, vaikka kuinka hyvin lobbailijat olisivat liik-  
keellä työnsä puolesta. Suomessa alkaisi jossain vaiheessa  
keskustelu nykyajan vaatimusten suhteen näiden suoja-  
aikojen kohtuullistamisesta. Eurooppalaisittainkin lienee  
harhaa, että 1960-luvun yhtyeet ja solistit tuottavat jat-  
kuvasti kasoittain valuuttaa. Tämä on tyyppiesimerkki,  
kuinka byrokraattista koneistoa on varsin helppo lobata  
sivuraiteelle, kun asiantuntijat sivuutetaan asiayhteydessä  
raa'asti.

Olen aivan samaa mieltä tästä suoja – ajasta kuin alaan  
ammattillisesti perehtyneet asiantuntijat Suomessa. Hy-  
viä kirjoituksia aiheesta ovat tehneet **Pekka Gronow**,  
**Jukka Kemppinen** ja **Heikki Poroila**. Tuottajapuolen  
näkemyksiä on laajalti ollut **Erkki Puumalaiselta**. Olem-  
me Salix Ay:ssä olleet odottavalla kannalla ja huo-  
lissammekin asiasta. Eduskunnan sivistysvaliokunta meni  
asiassa aivan metsään kannanotossaan. Heillä loppui nä-  
kemys ja asiantuntemus. Suuri valiokunta on ryh-  
distäytynyt, mutta kompromissin ajaminen ihmetyttää.  
Tässä asiassa EU on tyyppillisesti yhteisö, joka on pihalla  
asiasta.

Surullinen farssi oli esittävien taiteilijoiden kallis ve-  
toomus isoissa lehdissä. Faktojen kannalta tällä ei ole  
mitään järjellistä selitystä. Tahot, jotka tätä ovat aktiivi-  
sesti vieneet, ovat joidenkin mielestä harhauttaneet suur-  
ta joukkoa – en tiedä. Soittokorvausten suuruuteen ja eläk-  
keitten parantamiseen tätä kautta on myös ollut hyviä



blogi-kirjoituksia edellä mainitsemiltani asiantuntijoilta.  
En näihin asioihin enää puutu enempää.

Sen sijaan yllyttäisin edellä mainittuja tahoja, jotka leh-  
ti-ilmoitusta ajoivat, todellisen ongelman ratkaisemiseen.  
Käytetään samanlainen raha uuteen ilmoitukseen, jossa  
esittävät taiteilijat vetoavat Yleisradioon ja eduskuntaan  
yli 50 vuotta vanhojen äänitteiden selvästä suuremmasta  
julkisesta radiosoihtoiheydestä. Jopa päivittäiseen kanava-  
soittoon voitaisiin yhdessä vaatia näitä vanhempia äänit-  
teitä soimaan, eli **Georg Malmsténin** kappaleita myös päi-  
vällä radioon. Pihapihlaja ja sana- ja Sävelradio - tyyppi-  
siä ohjelmaformaatteja tulisi vaatia. Ohjelmia, joista tied-  
dettäisiin, että takuuvarmasti soi vanhempi musiikki.

Edellä mainittu olisi tärkeää myös, jos suoja-aika pite-  
nee, jotta ne eläkkeet ja soittokorvaukset sitten todella suu-  
renisivat. Tästä asiasta ovat nimittäin vastuussa sitten ne  
suomalaiset tahot, jotka asialla olivat näyttävästi liikkeel-  
lä – vastuu on sitten kannettava!

HP: *Äänitteiden oston ammattilaista on miellyttänyt Salixin  
tuotteiden kunnollinen taustatyö. Liian useinhan uudel-  
leenjulkaisuissa ei ole minkäänlaisia taustatietoja...*



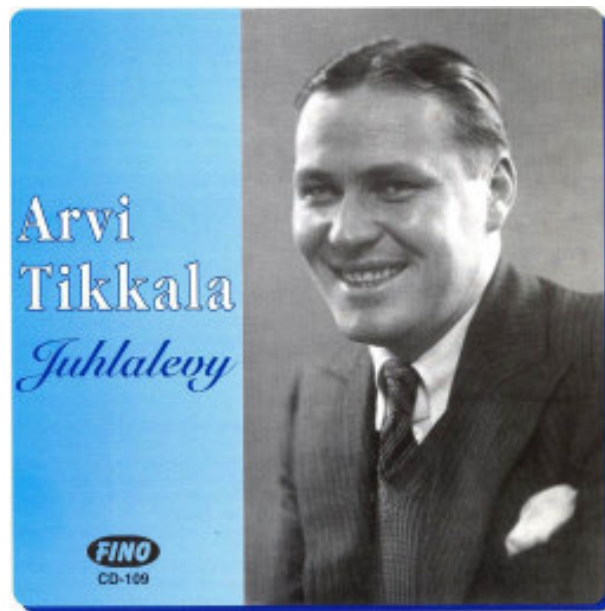
TL: Taustatiedot ovat alue, johon Salix on alusta asti panostanut. Meillä kolmella tuottajalla on onneksi eri suuntauutukset, jos ajatellaan esimerkiksi laulajia. Se on Salixin eittämätön vahvuus. Jos jollain vanhemman polven laulajalla on tiedossamme asiaa harrastanut tutkija, tai keräilijä, niin hänet pyritään hankkimaan asiantuntijaksi. Itse emme tällöin haaskaa asiaan aikaa. Esimerkkinä mainitsen **Arvi Tikkanan**, jota on erityisen paljon tutkinut tampereilainen päätoimittaja **Jari Niemelä**. Hän mielellään suostui Arvi Tikkala-projektiin tekstin tekijäksi ja kuvien hankkijaksi. Toivotaan vain, että Tikkanan projekti taas joskus etenisi.

Tuottaja Jarmo Kantola on erityisesti paneutunut pitkään Henry Theelin uraan ja levytyksiin. Hän vieraili aikanaan Theelillä kylässä ja tapaili keikoilla, piti yhteyttä häneen aktiivisesti. Jarmo Kantolan suuri huoli on ollut Henry Theelin levytysten pieni määrä CD-levyillä. Tämä on muuten ollut yksi keskeinen Salixin perustamiseen johdannut syy. Kantola onkin saanut vapaat kädet tuottaa Henry Theelin levytyksiä CD-formaattiin. Asia on äärettömän haastava, koska suurin osa Henry Theelin levytyksistä on olemassa vain huonokuntoisilla savikiekoilla. Jarmo Kantolan kiinnostuksen kohteita ovat lisäksi **Veikko Tuomi**, **A. Aimo**, **Eero Väre**, **Metro-Tytöt**, **Matti Louhivuori**, **Mikko Järvinen**, **Anna-Liisa Pyykkö**, **Tutta Jew** ja **Dallapé -orkesteri** eri solisteineen. Hän on kerännyt tietoa 1970-luvun alusta saakka kirjoista, haastatteluista ja radionauhoilta ja käy edelleen puhelinkeskusteluja elossa olevien vanhemman polven muusikoiden kanssa. Menehtyneitten laulajien perikunnan edustajien kanssa hän keskustelee myös paljon. Otin Jarmo Kantolan esimerkkinä tiedonkeruusta perusteellisemmin, koska hän on poikkeuksellisen paljon siihen panostanut.

Hannu Saarinen on onneksemme 1930-luvun laulajien tuntija. Georg Malmstén, **Eugen Malmstén**, **Veli Lehto** ja Tauno Palo ovat erityisen tuttuja hänelle. Malmsténién perikuntien kanssa hän on ollut usein keskusteluyhteydessä. Erityinen henkilökohtainen ystävä Hannu Saariselle oli **Erkki Junkkarinen**. Hän kävi paljon Erkillä kylässä ja myös loppuajan keikoilla arpomassa levy-

palkintoa Erkin laulusetin yhteydessä. **Kalevi Korpi** on myös hänen tuttujaan. Tässä yhteydessä voin julkistaa, että Hannu Saarinen tuottaa 2010 alkuvuodesta levyn *Veli Lehto ja Dallapé*. Henry Theel oli myös Hannu Saariselle tuttu mies. Kävipä hän aikoinaan tapaamassa myös Olavi Virtaa Tampereen Konsun takahuoneessa. Kävivät keskustelun, jonka vielä hyvin muistaa. Eugen Malmsténilla hän kävi myös kylässä.

Levyjen ulkoasun suunnittelu on ollut pitkään Jarmo Kantolan kokonaisvaltaisena alueena. Aikapulan vuoksi nyt on menty paljolti sellaiseen malliin, että se joka tuottaa projektin, vie sen myös kohtuullisen hyvin loppuun asti myös kansineen. Aaltospainon **Liisa Peltonen** on henkilö, joka tekee suurimman työn tällä osa-alueella. Väriehdotukset, kuvien laitot ja taitto. Vanhat kuvat ovat ongelma. Toisia voi hyvin suurentaa ja taas toiset ovat rakeisia jo lähtötilanteessaan. Kokonaisuutena kuvia saadaan ihmeen hyvin käyttöön ja olemme niiden kanssa pärjänneet mielestäni hyvin.



HP: Miksi tällaista vanhempaa tanssi- ja iskelmämusiikkia ylipäättään pitäisi siirtää CD-muotoon, eikö sieltä kuitenkin ole kohtuullisen hyvin esimerkkejä jo olemassa?

TL: Historiaa pitää tuntea ja vaalia, jotta voi nykytilanteen kannsakin hyvin pärjätä. Vanhaa iskelmää on pakko digitoida, koska vanhat tallenteet yksinkertaisesti hajoavat itsestään. Tähän kuuluvat myös nauhoitukset, ei pelkästään shellakka-massalevyt eli savikiekot. Tapa, jolla aikanaan on soitettu ja laulettu on hyvä tuntea. Monen mielestä se on loistavaa. Kuuntelun monipuolisuutta on oltava. Alle 20-vuotiaitakin on ottanut paljon yhteyttä meihin, kun keräävät Salixin levyjä. Eivät he näihin muuten voi tutustua, kuin kuuntelemalla uusinta-julkaisuja. Heiltäkin yksiselitteinen viesti on ollut, että ennen osattiin laulaa ja soittaa.

Mielestäni 1930-1940 -lukujen iskelmä on historiallisessa mielessä aivan kärkeä. Oli isot orkesterit ja sota-aika loi oman erityisen piirteen. Suomalaisten kannattaisi vaalia erityisesti tuota aikaa. Niissä levyissä on svengiiä! Vielä sanoisin, että uudelleen julkaisu CD-formaattiin on ehto numero yksi, että äänite yleensä eri radioissa tänä päivänä soi. Rahisevia savikiekkokoja ei enää julkisesti soiteta kovinkaan helposti.

HP: *Onko sellaista musiikkia, mitä et missään tapauksessa välittäisi itse julkaista uudelleen?*

TL: Musiikin eri suuntaukset ovat sellaisia, että aina on joukko ihmisiä, jotka sanovat omana mielipiteenään sen olevan parasta, mitä tykkäävät kuunnella. Väittelemään ei kannata ruveta. Olen huomannut, että suuri on se joukko, joka pitää vanhemmasta iskelmästä – siitä perinteisestä tanssimusiikista. Sanotaan yleisesti, että se on erityisen hyvin laulettua ja soitettua. Tätä musiikkia itsekin kuuntelen ja haluan sitä talentaa uudelleen. Katson, että nykyisen aikakauden nuorismusiikki on sellaista, että minun ei tarvitse haaskata aikaa sen tallentamiseen.

Yleinen harha on se, että 1960-luvulta alkanut popmusiikki olisi erityisen arvokasta ja suosittua edelleenkin. Se ei sitä ole enää. Paljon arvokkaampaa suomalaisittain on ns. sota-aika ja sitä edeltänyt aika levytysten muodossa. Siinä on historian havinaa valtakunnan kohtalon ajoilta! Siis en uudelleen julkaisi poplaulajiakaan, koska nykyään se ei enää myy riittävästi. Siitäkin on tullut marginaalimusiikkia. Sitä eivät

vaan tahdo uskoa todeksi edes vanhat poplaulajat, jotka ovat nyt itsekin jo iällä. Vaikka Dannyn ja kumppaneitten levytykset olisivat vapaita julkaistavaksi, niin ei Salix Ay:n kannata niitä julkaista ja emme missään tapauksessa niitä julkaisisikaan. Myynti niillä on jo perin pientä!



HP: *Mikä Salixin tyyppisessä julkaisutoiminnassa on hankalinta? Mitä pitäisi muuttaa?*

TL: Erityisen hankalaa itse tuottamisen ja tekemisen kannalta ei ole mikään osa-alue. Ensimmäiset levytkään eivät ole mitään ”harjoittelukappaleita” näin jälkikäteen tarkasteltuna. Ne kestävät päivänvalon kyllä hyvin. Jatkuvaa kehitystä tulee, kun näkemys kehittyi asioihin. Hankalimpana näen jälleenmyyntipisteiden omaleimaisuuden.

Toisilla on jäykkä keskitetty osto Helsingissä, esimerkiksi Anttilat ja Stockmannit. Näiden myyntihyllyihin on vaikea päästä, vaikka kuinka olemme yrittäneet. Yksittäiset heidän myymälänsä kyllä ottaisivat levyä, mutta kun osto on byrokraattisen keskittynyttä. Esimerkki-

nä totean, että Tampereen Anttilassakaan ei juuri Salixin levyjä näe. Totesin heille, että esimerkiksi Reijo Viidan loistolevyä on joissain tamperelaisissa myyntipisteissä myyty kussakin yli sata levyä, joten kyllä kauppa kävisi isoissakin marketeissa. Tämä on hankalinta meidän kannalta, koska kaikkia myyntihyllyjä tarvittaisiin tämän marginaalisen musiikin myyntiin. Onneksi levykaupan erikoisliikkeet ymmärtävät asian ja tekevät meidän ja itsensä kannalta ihan hyvää kauppa.

*HP: Mitä kaikkea tekniikkaa vanhojen äänitteiden restauroinnissa nykyään tarvitaan ja käytetään? Löytyykö Suomesta riittävästi asiantuntemusta?*

TL: Shellakkamassalevy eli savikiekko on siinä mielessä onneton tallenne omalta aikakaudeltaan, että se kuuluu joka soittokerralla. Levyjä ei saisi enää soittaa, vaan jokaisen kannattaisi se ehdottomasti digitoida. Massasta irtoaa paloja ja levyn halkeaminen on yleistä. Äänitearkiston puheenjohtaja **Timo Wuori** totesi taannoisessa keskustelussamme, että ainoa kappale Tauno Palon laulamasta *Tivolin lamppujen alla* -levytyksestä tallella ollut Sointu-levy on itsellään haljennut arkistohyllyssä. Näin siinä sitten käy – tämän vuoksi Suomessa on kiire digitoida. Ei tosin huolta tästä tapauksesta, Timo Wuori ehti digitoida kyseisen levyn.

Rahina, suhina, kohina ja neularasahdukset eivät kuulu musiikin kuunteluun, joka niitä kaippaa on ehdottomasti väärässä. Äänitysstudioissa aikanaan ei rahissut, kun on levytetty vanhoja iskelmiä. Tähän studion soittotilanteeseen pyritään vanhojen äänitteiden äänen restauroinnilla. Varsinainen tietokonepohjainen äänen restaurointi kehittyi 1990-luvulla. Suomessa sitä tehtiin vain Tammissaarella ja menetelmänä oli Sonic Solutions No – Noise. Salixin kaksi ensimmäistä levyä on tehty siellä ja tällä ohjelmalla. Sanon, että se oli hyvin työlästä. Lopputulos on kohtuullisen hyvä, kun parempaa ei ollut käytettävissä. Sillä ohjelmalla on restauroitu Suomessa paljon. Aika on kuitenkin ajanut ohi reippaasti tuosta tekniikasta.

Tällä hetkellä Suomessa on kolme äänen restaurointiinkin keskittynyttä studiota. Ne ovat Tampereella,

Tammissaarella ja Helsingissä. Nämä kaikki kolme paikkaa ovat kansainvälisesti huippuluokkaa. Työn tekeminen on kehittynyt, kun on voitu julkaista vanhoja äänitteitä. Ohjelmat ovat kehittyneet huimasti. No Noise -järjestelmää ei enää käytetä, koska kehitysversioita siitä ei ole enää tullut. Nyt käytetään Cedar-järjestelmää ja plug in -ohjelmistoja. Suomalaisia huippuluokan äänen restauroijia ovat aakkosjärjestyksessä lueteltuina **Samu Oittinen**, **Roger Renwall** ja **Timo Wuori**. Heidän työnsä kestää kansainvälisen vertailun. Muut tekevät vain digitaalisia siirtoja, mikä on eri asia.

On muistettava, että äänen restauroinnin jälkeen on aina tehtävä uudelleen masterointi, joka tuo vasta äänitteen kuunneltavaan versioon. Sekin on ammattityötä, jossa jo henkilökohtaiset ominaisuudet omine korvineen ratkaisee asiaa. Äänipöytä tietenkin sen raskaan työn tekee. Diskantit ja bassot on saatava paikalleen.



*HP: Onko uudelleenjulkaisujen alalle tungosta? Poptori on varmaan yleisesti tunnetuin esimerkki yhtiöstä, joka on keskittynyt jo julkaistun materiaalin uudelleenpake-tointiin uutuustuotannon sijasta...*

TL: Uudelleenjulkaisujen alalla ei ole tungosta. Perinteisesti Poptori Oy on julkaissut uusintana äänitteitä. Käsitteäkseni paljon 1960-luvulta alkaen. Isot monikansalliset yhtiöt Suomessa ovat vetäytyneet tästä asiasta. Poikkeuksena vain yksittäiset projektit Tapio Rautavaara ja tasavuosisyntymäpäivät. Poptori Oy on tietääkseni suurin suomalainen levy-yhtiö uudelleenjulkaisuissa.

Pelkästään perinteisen tanssimusiikin uudelleen julkaisijoita on vain kaksi, Salix Ay ja Artie Music Oy. Artie on julkaissut myös taidemusiikin laulajia. Suomessa on kohtuullisen hyvin nyt julkaisijoita ja julkaisuja, mutta kun Ruotsissa etsiskelin vanhempia levyjä, niin ei millään tahtonut löytyä. Norrköpingistä löysin **Harry Brandeliuksen** levyn ja Tukholmasta **Lars Lönndahlin** levyn ja siinä ne sitten olivatkin.

Omana mielipiteenäni totean, että suuret sarjat nopeasti tuotettuna eivät edusta äänen laadussa viimeistä tasoa, koska niissä käytetään aina jo olemassa olevia julkaisuja. Niistä suurin osa on huonolta 1990-luvulta. Nopeasti ei koskaan tehdä laatua!

HP: *Mitä sitten, kun kaikki vanhat äänitteet on julkaistu uudelleen? Kuinka pitkäksi aikaa nykyisellä tahdilla riittää tekemistä?*

TL: Nykyiselle sukupolvelle riittää Suomessa uudelleen julkaisuja. Jopa toiselle heti perään, koska tuotannon vauhti on perin verkkainen. Näköpiirissä ei ole, että tahti tihenisi. Hankkeeseen Georg Malmsténin lähes 900 levyksen CD-sarjaan laittamiseksi ei ole vielä mikään taho sanonut ryhtyvänsä. Samoin **Matti Jurvan** yli 400 savi-kiellevyistä odottavat siirtämistä nykyaikaan. Kyllä riittää urakkaa.

Haluan näin lopuksi lämpimästi kiittää Heikki Poroilaa siitä, että hän pyysi puheenvuoroa vanhojen äänitteiden aihealueelta Intervalliin. Suomalaiset musiikkikirjastot ja -osastot ovat Salix Ay:n selkeästi suurin yksittäinen levyjen hankkija tukkuliike BTJ:n kautta. Voin todeta, että kirjastot hankkivat aivan ratkaisevan osan Salixin tuotannosta. Sen ansiosta on mahdollista julkaista taas seu-

raava levy. Pidän erittäin tärkeänä, että lainaajat pääsevät kuuntelemaan Salixinkin kautta vanhemman ajan komeaa perinteistä tanssimusiikkia.

Itse olen halunnut pysytellä taka-alalla ja olen edellä tuonut esiin asioita ja ihmisiä, joiden osuus on ollut merkittävä eri osa-alueilla. Salixin tuottajat ovat vetäneet huomattavan matalaa profiilia ja olemme vain antaneet levyjen soida.



[www.salix.fi](http://www.salix.fi)

# Hyvät pianot, oma rauha

Musiikkihuoneiden käyttö  
Tampereen kaupunginkirjastossa

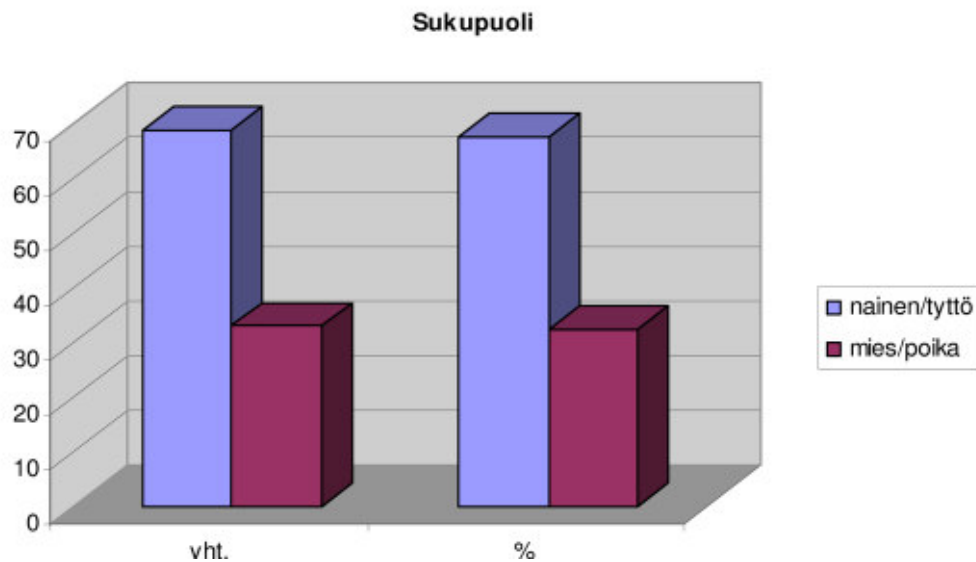
## Pirjo Hakuni

■ Tampereen kaupunginkirjaston musiikkiosastolla on kaksi musiikkihuonetta, joita voi käyttää harjoitushuoneena, musisointiin tai musiikin kuunteluun. Kummassakin huoneessa on musiikin kuuntelulaitteet ja piano, mutta käyttäjät voivat soittaa myös omia soittimiaan tai laulaa. Huoneiden käyttäjiä ei tilastoida eikä heiltä vaadita kirjastokorttia. Musiikkihuoneiden käyttöaikoja voi varata joko puhelimitse tai merkitsemällä nimensä musiikkiosaston tietopalvelussa olevaan varauskirjaan. Yksi käyttäjä voi varata vain yhden ajan enintään tunniksi päivässä. Näin aikoja riittää mahdollisimman monelle. Musiikkihuoneita oli pääkirjasto Metson alkuvaiheessa kolme, mutta yksi niistä on sittemmin jouduttu ottamaan työhuoneeksi. Huoneita käytettiin 1980-luvun lopulla ja vielä 1990-luvun alussa enimmäkseen musiikin kuunteluun, mutta jo muutamia vuosia musisointi on ollut selvästi voitolla. Kun käytön sisältö muuttui, vaihdoimme huoneiden kutsumanimenkin kuunteluhuoneista musiikkihuoneiksi.

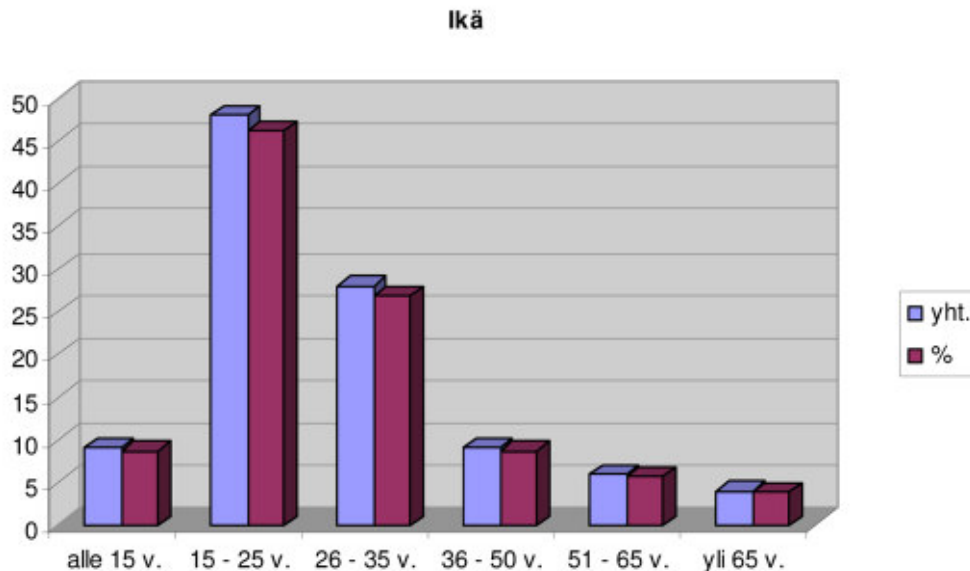
Kun puolitoista vuotta sitten keräsin aineistoa Tampereen kaupunginkirjaston musiikkiosaston historiikkiä varten, huomasin muutamia arkipäivän asioita, joista ei ollut minkäänlaista tilasto- tai muuta käyttötietoa. Voimme kertoa vain, että tällainen palvelu on olemassa ja sitä käytetään vilkkaasti. Yksi tällainen asia oli musiikkihuoneiden käyttö. Mutu-tieto olisi ainoa lähde pohdittaessa, keitä musiikkiosaston harjoitushuoneissa käy, miksi he tulevat musisoimaan kirjastoon ja mitä he palvelusta ajattelevat. Silloin syntyi ajatus tehdä pieni tutkimus huoneiden käytöstä, vaikka sen anti ei historiikkiin ehtisikään. Saisimme tietoa toiminta- ja palveluajatuksemme toteutumisesta, käyttäjien kokemuksista, mielipiteistä ja mahdollisia palvelun kehittämideoita.

Työryhmä kirjastonhoitaja **Lea Tastula** ja kirjastovirkailija **Marjaana Hietala** ryhtyi miettimään tutkimuksen toteutusta. Osaston yhteispalaverissa oli jo päätetty, että selvitys tehdään lomakekyselynä kaikille musiikkihuoneissa kävijöille. Lomake valmistui työryhmän yhden istunnon tuloksena ja muutaman testitäyttäjän vastausten perusteella se ei kaivannut muutoksia. Kyselylomakkeesta tehtiin kirjastonhoitaja **Jarkko Rikkilän** avulla myös englanninkielinen versio, koska huoneiden käyttäjien joukossa on paljon ulkomaalaisia. Tutkimus toteutettiin syksyllä 2008 viikoilla 39 ja 46. Kyselylomake jaettiin maanantaista lauantaihin henkilökohtaisesti kaikille musiikkihuoneiden käyttäjille ja vastauksia saatiin yhteensä 104, vain yksi lomake jäi palauttamatta. ■

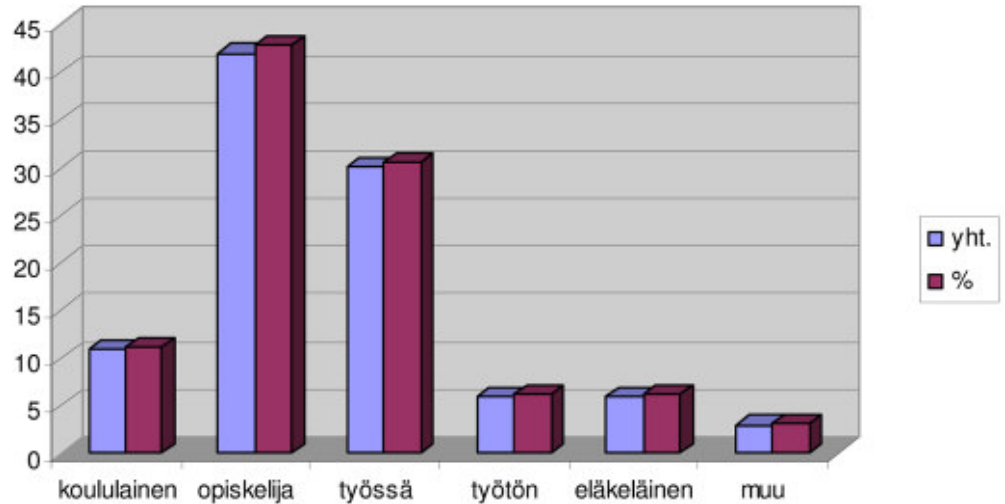




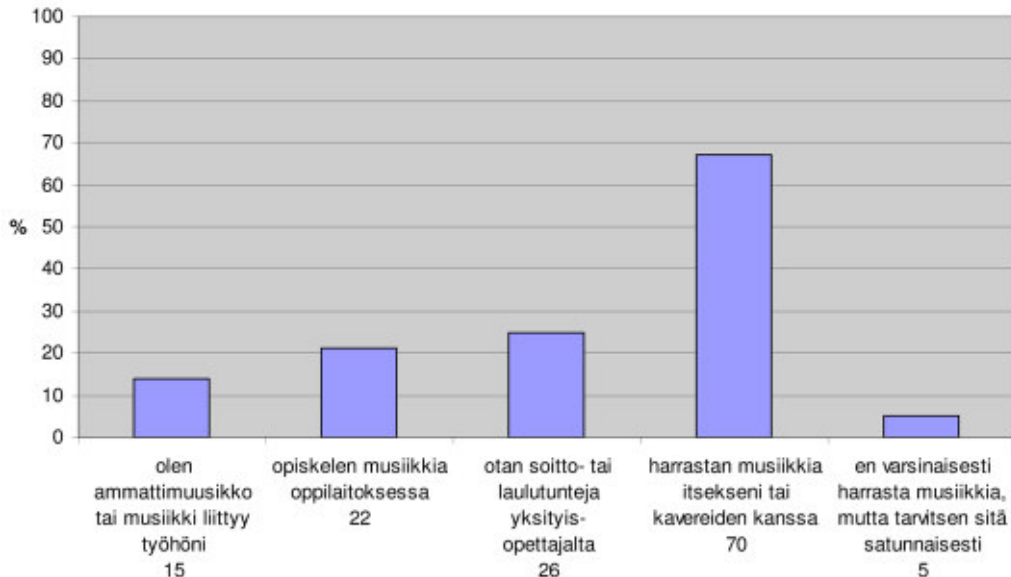
Kyselyn tulokset kertovat, että **musiikkihuoneiden käyttäjäkunta on nuorehkoa ja naisvaltaista**. Joukossa oli paljon opiskelijoita, kuuluihan lähes puolet käyttäjistä ikäryhmään 15-25-vuotiaat. Musiikkihuoneiden käyttäjien sukupuolijakauma (69/33) poikkeaa aika paljon muiden musiikkiosastolla tehtyjen kyselyjen tuloksista, joissa miehet aina johtavat selvästi. Ovatko naiset aktiivisempia musisoijia? Selitystä voi vain arvailla. Enemmistö käyttäjistä oli **musiikkia itsekseen tai ystäviensä kanssa harrastavia**, ja musiikkihuoneita käytettiin melko säännöllisesti joko viikoittain tai pari kertaa kuukaudessa. Pianon ja laulujen lisäksi huoneissa soivat monet eri soittimet tai soitinkokoonpanot. Soittimina mainittiin viulu, sello, saksofoni, poikkihuilu, kitara, trumpetti ja mandoliini. Ilahduttavan paljon huoneissa näkyikin erilaisia soitinduoja, pieniä lauluryhmiä ja muita pienyhtyeitä. Ja ainakin yksi käyttäjä harjoittelee säännöllisesti oman mikrofoninsa avulla karaoke-laulua.



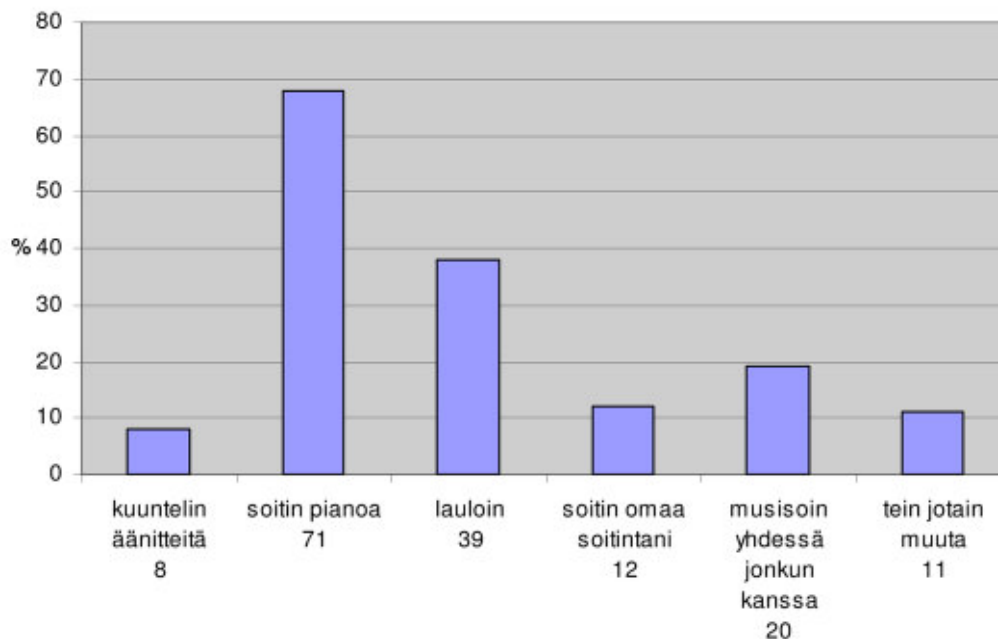
## Ammatti



**Ammattimuusikkoja** tai sellaisia, joilla musiikki liittyy työhön, oli vastaajien joukossa 15 ja musiikkioppilaitoksissa opiskelevia 22. Soitto- tai laulutunteja yksityisopettajalta ilmoitti ottavansa yhteensä 26. Huoneissa kävi yllättävän paljon myös soittajia/laulajia, jotka olivat vain tilapäisesti käymässä Tampereella. He opiskelevat tai asuvat muualla Suomessa ja hyödyntävät tehokkaasti kirjaston palveluja Tampereella käydessään.



Kuten alla olevasta taulukosta näkyy, **vähiten huoneita käytettiin musiikin kuunteluun**. Yksi selitys tähän on luultavasti se, että huoneet varataan useimmiten etukäteen. Musiikin kuuntelu kirjastossa on nykyään spontaanimpaa toimintaa ilman ennakolta tehtyjä suunnitelmia, ja siihen käytetään kulloinkin vapaana olevia kuulokekuuntelupaikkoja. Kysymykseen ”tein jotain muuta, mitä?” saatiin mm. seuraavia vastauksia: ”kuuntelin kaverin soittoa”, ”etsin sarjamusiikkia”, ”sävelsin & soitin”, ”valittiin sopivaa juhlamusiikkia gaala-iltaan”, ”äitinä kuuntelemassa”, ”composing”, ”fiilistelin”. Elämän moni-nainen kirjo on läsnä.



**Mistä syystä käyttäjät tulevat juuri kirjastoon soittamaan ja laulamaan?** Musiikkihuoneet ovat monelle ainoa mahdollisuus harjoitella, koska omaa pianoa ei ole tai kotona soittaminen häiritsisi naapureita. Useat totesivat myös, että kirjastossa voi paremmin keskittyä, koska ”ilmapiiri on rauhallinen” ja ”työrauha on hyvä”. Myös huoneiden käytön maksuttomuus, hyvä sijainti ja hyvät pianot toistuivat perusteluissa. Myös nuottien läheisyyttä arvostettiin ja yhdelle vastaajalle (työtön) asia oli ”elämän kohokohta”. Jotkut kävivät treenaamassa ennen esiintymisiä, joku ”lämmitteli sormia”, joku vietti hyppy tuntia. ”Fun”, ”se on kivaa”, ”kuuntelin kaverin pianonsoittoa”, ”stemmaus onnistuu paremmin kuin kotona”, siinäpä se.

**Lähes kaikki käyttäjät olivat saaneet tiedon musiikkihuoneiden olemassaolosta joltakin lähipiirin ihmiseltä.** Ystävä, kaveri tai opettaja näyttää olevan esim. internetsivuja huomattavasti tehokkaampi tiedotusväline. Jotkut olivat havainneet huoneiden olemassaolon käydessään muissa asioissa musiikkiosastolla. Musiikkihuoneissa kävijät käyttävät ahkerasti myös musiikkiosaston muita palveluja. He lainaavat kirjoja, nuotteja ja äänitteitä, lukevat musiikkilehtiä ja pyytävät apua tietojen tai aineistojen etsimiseen osaston tietopalvelusta.



Vastaajat antoivat **runsaasti palautetta** lomakkeen kahteen viimeiseen kysymykseen, jotka koskivat käyttäjien kokemuksia ja palvelun kehittämistoiveita. Ylivoimaisesti suurin osa palautteesta oli kiittävä: ”ihanaa päästä soittamaan oikeata pianoa”, ”helppoa ja yksinkertaista”, ”varaaminen on helppoa”, ”kerrassaan mahtavaa, että tällainen mahdollisuus tarjotaan”, ”beautiful experience, because in my city where I’m studying in Italy, I don’t have a similar room and the possibility to play the piano”. Huoneiden olemassaoloa kiitetään normaalissa arkielämässämme usein. Ei taida mennä viikkoa, ettei joku totea ”loistava systeemi” tms.

Käyttäjillä oli toki **myös toiveita ja kehittämisehdotuksia**. Toivottiin lisää huoneita, mahdollisuutta varata aika internetin kautta, pidempää päivittäistä käyttöaikaa, parempaa äänieristystä huoneiden välille ja pianojen nykyistä useammin (3 kertaa vuodessa) tapahtuvaa virittämistä. Huoneiden lisääminen on nykyisissä tiloissa vaikeata, mutta kirjastojen kannattaisi ottaa tämä mahdollisuus nykyistä laajemmin palvelutarjontaansa aina kun uusia tiloja suunnitellaan tai tehdään vanhojen saneeraussuunnitelmia. Palvelulle on ilmiselvästi tarvetta ja kysyntää.

Musiikkihuoneiden käyttö vastaa tämän tutkimuksen perusteella jokseenkin täsmällisesti sille asetettuja tavoitteita ja odotuksia. Kirjasto tarjoaa musiikkia harrastaville avoimen mahdollisuuden kehittää ja ylläpitää musiikillisia taitoja, musisoida yksin ja yhdessä ja näin vahvistaa kaikkien musiikista kiinnostuneiden yhteisöllisyyttä.

Tutkimusyhteenveto tulostaulukoineen on kokonaisuudessaan luettavissa musiikkiosaston kotisivulla osoitteessa [www.tampere.fi/kirjasto/musiikki](http://www.tampere.fi/kirjasto/musiikki).



Kuva Maija Kanerva

# Digitointihankkeet Sibelius-Akatemian kirjastossa

## Erkki Nurmi

Aloitimme Sibelius-Akatemian kirjastossa vanhojen aineistojen digitoinnin vuonna 2007. Työ alkoi osana EU:n Variazioni-projektia, joka on eurooppalaisten musiikki-korkeakoulujen yhteisprojekti. Projektin päätuotos on musiikkiportaali [cep.variazioniproject.org](http://cep.variazioniproject.org), joka on käytännössä musiikin aineistotietokanta ja sisältää digitoituja äänitteitä, videoita ja paperidokumentteja kuten nuotteja ja valokuvia. Variazionia varten digitoimme n. 140 tuntia musiikkia tekijänoikeusvapailta 1950-luvun alun vinyylilevyiltä. Sittemmin olemme digitoineet kelanauhoja, DAT-nauhoja, tekijänoikeusvapaita nuottikäsikirjoituksia sekä joitakin painettuja nuotteja. Ääniteaineiston digitoinnista vastaa allekirjoittanut ja paperidokumenteista Mikko Ikala.

Tähän mennessä nuottikäsikirjoitusten digitointi on keskittynyt tekijänoikeusvapaisiin teoksiin. Näitä on digitoitu tällä hetkellä noin 7000 sivun verran. Kaikki tosin eivät ole säveltäjien omakätisiä käsikirjoituksia (autografeja) vaan joukossa on myös muita käsin kirjoitettuja nuotteja. Näiden erottaminen toisistaan ei ole aina aivan yksiselitteistä. Käsikirjoituksissa on mm. Liperissä sijaitsevan vanhan Simananniemen kulttuurikartanon arvokas käsikirjoituskokoelma, yli 80 nimekettä. Joukossa on yksittäisiä nuottilehtiä ja paksuja kirjoja, joista vanhimmat ovat 1700-luvun lopulta. Sibelius-Akatemian runsaasta **Erkki Melartinin** käsikirjoituskokoelmasta on Doriassa tällä hetkellä n. 30 nimekettä, yhteensä 3000 sivua ja tämän vuoden aikana on tarkoitus digitoida loput Melartinin käsikirjoitukset, noin 900 teosta.

Digitoitavien äänitteiden kiinnostavin aineisto on kela- ja DAT-nauhoilla. Nämä sisältävät suuret määrät Sibelius-Akatemian konserttitaltiointeja 1960-luvun alusta tähän päivään. Lisäksi kelanauhoilla on melko paljon lähinnä 70-luvulla radiosta äänitettyjä nuorten suomalaisten säveltäjien teoksia joita ei ole levytetty. Olemme saaneet kaikki 550 DAT-nauhaa ja hieman yli puolet 500:sta kelanauhasta digitoitua pitkäaikaissäilytykseen.

Yksi digitointihankkeen hankaluuksista liittyy tekijänoikeuksiin. Kela- ja DAT-nauhat ovat kaikki liian tuoreita ollakseen tekijänoikeusvapaita, ja usein metadata näissä nauhoissa on hyvin puutteellista. Säveltäjä- ja teostiedot ovat useimmiten merkittynä nauhakoteloon, mutta esittäjä tiedot puuttuvat usein ja muita tietoja kuten paikkaa tai aikaa on todella harvoin nauhoissa merkittynä. Näin ollen äänitteiden vapautumisajankohtaa voi olla vaikea määrittellä, kun äänitysaikaa ei tiedetä. Lisäksi konserttitaltioinneista tiedetään vain, että konserttien äänittäminen on ollut yleinen käytäntö, mutta äänityslupia ei ole esittäjiltä tai säveltäjiltä suuremmin kysely. Voidaan olettaa useimpien esiintyjien tienneen äänityksestä, mutta siitä huolimatta aineisto voidaan melkein pä rinnastaa bootleg-äänitteisiin.

Digitoitu aineisto asetetaan yleisön saataville kansalliskirjaston ylläpitämälle Doria-palvelimelle (oa.doria.fi). Vapaat käsikirjoitukset ovat jo saatavilla ja vinyylilevyaineiston tietueet ovat tällä hetkellä työn alla. Vapaata aineistoa voi luonnollisesti katsella mistä vain. Ei-vapaan aineiston suhteen päädyimme pitkän pohdinnan jälkeen ja taideyliopistojen lakimiestä konsultoituaamme ratkaisuun, jossa aineisto on kuunneltavissa ja katseltavissa kirjaston tiloissa olevalta työasemalta, josta on aineiston kopiointi estetty. Tämänkin aineiston metadata on Doriassa kaikkien katsottavissa, mutta aineistolinkki toimii vain tältä yhdeltä koneelta. Työasema on rakennettu sillä ajatuksella, että kaikki mitä asiakas ei tarvitse aineiston hakuun ja kuunteluun tai katseluun on estetty, USB-portit poistettu jne. Ääniteaineiston kohdalla fyysiset kappaleet on luetteloitu

Arsca-tietokantaan, jonka tietueissa tulee olemaan linkit digitaalisen äänitteen tietueeseen Doriassa. Käsikirjoitusaineisto on luetteloitu ainoastaan Doriaan. Ei-vapaita nuottikäsikirjoituksia tullaan digitoimaan myös tutkijoiden tarpeiden perusteella.

Teemme sekä äänitteistä että käsikirjoituksista erikseen arkisto- ja käyttökopiot. Arkistokopiot ovat äänitteissä käsittelemättömiä wav-tiedostoja (96KHz, 24bit) ja käsikirjoituksissa pakkaamattomia tiff-tiedostoja ja käyttökopiot hyvälaatuisia mp3-tiedostoja äänitteissä ja PDF-tiedostoja käsikirjoituksissa. Arkistokopiot säilytetään ulkoisilla kiintolevyillä sekä eri paikoissa sijaitsevina kahtena kopiona LTO2-datanauhoilla.

Äänitteiden kohdalla olen huomannut työn edistyesä, että itse aineiston digitointi on melko pieni osa koko työstä. Suuren osan ajasta vievät puutteelliseen metadataan liittyvät selvittelyt, käyttökopioiden tekeminen, luettelointi ja kuunneltavaksi saattaminen. Selvittelyt voivat välillä olla melkoista salapoliisityötä, jota ei voisi tehdä ilman kirjaston kattavaa nuottivalikoimaa käden ulottuvilla, sillä useimmiten selvittelyt koskevat teoksen tai säveltäjän tunnistamista. Äärimmäinen esimerkki muunlaisista selvittelyistä on pianomusiikkia sisältänyt DAT-nauha jossa luki ainoastaan ”pe 27.5.”. Tämän nauhan tiedot saatiin selvitettyä yleisön tuolien tietynlaisen kolinan avulla (josta selvisi konserttipaikka) sekä sillä perusteella, että viimeksi 27.5. on sattunut perjantaille vuosina 2005 ja 1994. Nauha oli liian uutta mallia ollakseen vuodelta 1994, joten konsertin tiedot selvisivät konserttipaikan vuoden 2005 tilavarauksikirjasta. Normaalitapauksessa tosin näin vähäisin tiedoin varustettujen nauhojen selvittelyyn ei uhrata paljoa aikaa.

Tulevaisuudessa tullaan digitoimaan myös kirjaston pieni VHS-nauhakokoelma. Lisäksi on keskusteltu C-kaseteista ja savikiekoista, joita kumpiakaan ei tulla näillä näkymin digitoimaan. VHS-nauhojen digitoinnissa on edelleen monia avoimia kysymyksiä. Näihin tulee mielestäni suhtautua hieman eri tavalla kuin äänitteiden digitointiin, sillä tämänhetkiselällä tekniikan kehitysteella äänen digitointi ihmiskorvan erottelukyvyn sel-

västi ylittävällä resoluutiolla ei ole ongelma. Sen sijaan pakkaamatonta digitaalista videokuvaa, jonka erottelutarkkuus ylittäisi ihmisen näkökyvyn ei ole vielä kohtuuhintaan tuotettavissa. Itse ajattelen tästä niin, että VHS-nauhojen digitoinnin saattaa joutua tekemään uudestaan viimeistään sitten kun teratavu tallennuskapasiteettia maksaa saman verran kuin gigatavu nykyisin.

Tervetuloa tutustumaan kokoelmiimme osoitteessa <https://oa.doria.fi/>. Kysymyksiä voi myös esittää minulle ja Mikko Ikkalalle, sähköpostiosoitteemme ovat muotoa [etunimi.sukunimi@siba.fi](mailto:etunimi.sukunimi@siba.fi).



# MARC 21 jokaiseen tietokantaan

## Ulla Ikäheimo

Formaattiuudistus Suomen kirjastoissa etenee vääjäämättä. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kirjastot sekä muut Voyager-järjestelmää käyttävät kirjastot siirtyivät MARC 21 –formaattiin joulukuussa. Sitä ennen MARC 21 oli käytössä jo eräissä yleisissä kirjastoissa, mm. pääkaupunkiseudun Hel-Met-yhteisjärjestelmässä.

Tänä vuonna yleisten kirjastojen formaattimuutos alkaa muutamasta pilottikirjastosta. Järjestelmätoimittajat arvelevat, että suurin osa kirjastojen tietokannoista konvertoidaan vuosina 2010-2011. Pienissä erikoiskirjastoissa saatetaan käyttää nykyisiä järjestelmiä ja formaattia vielä jonkin aikaa – viimeisen Finmarciin perustuvan järjestelmän tuki loppuu tällä tiedolla vuonna 2014.

Formaattimuutos päätettiin tehdä luettelointikäytäntöjen yhtenäistämiseksi ja tietueiden vaihdon helpottamiseksi. Suomessahan oli vielä viime vuonna käytössä kolme eri formaattia – nyt ainakin Voyager-kirjastojen ikioma MARC21-Fin on historiaa.

### *Mitä on odotettavissa*

Finmarc-musiikkiluetteloiija voi suhtautua formaattimuutokseen avoimin mielin. Perusasiat säilyvät pitkälti samoina, vaikka joidenkin kenttien numerot muuttuvat. Suurimpia eroja ovat moniosaisten teosten luettelointi, kun 248-kenttää ei MARC 21:ssä ole ja lajitteluosakenttien puuttuminen. Väli-

merkit kirjoitetaan itse tai järjestelmästä riippuen tallennetaan valmiisiin luettelointialustoihin.

Musiikkiluetteloiijat ovat olleet huolissaan yhtenäistettyjen nimekkeiden konversiosta. Saimme Finmarciin aikoinamme suhteellisen helposti useimmat pyytämämme omat osakentät, joita ei kaikkia nyt MARC 21:ssä ole. Lähinnä numerointikenttien käyttö muuttuu uuden formaatin myötä, kun \$n-osakenttään merkitään sekä järjestysnumerot, teosluettelonumerot että osan numerot. Lajitteluosakentät jäävät tässäkin pois. Kaikelle tiedolle kuitenkin paikka edelleen löytyy.

Suuri muutos on myös tekijä-nimeke-kirjausten runsas käyttö. Suomessa on totuttu tekemään nimekelisäkirjauksia ja teosten auktoriteettitietueet ovat olleet nimeke-tekijämallisia. Nyt käännetään ajattelu toisin päin: ei Sinfoniat (Sibelius), nro 5, vaan Sibelius, Jean, säv. Sinfoniat, nro 5.

Laulujen alkusanoille löydettiin formaatista hieman soveltaen ja Kongressin kirjaston luvalla oikein hyvä kenttä 031 \$t. Soitinnuskenttää ei enää ole omana selväkielisenä kenttäänään, MARC 21:n mukaan käytettäisiin soitinkoodeja – meillä konvertoitiin selväkielinen huomautus yleiseen huomautuskenttään 500. Esittäjäkentän 511 lisäksi on erillinen 508-kenttä muille tuotantoon osallistuneille, kuten elokuvan tuottajalle, ohjaajalle, filmimusiikin säveltäjälle yms. Yleensäkin huomautuskenttiä on paljon enemmän kuin Finmarcissa.

### *Uusien käyttäjien kokemuksia*

Voyager-kirjastoilla on MARC 21 –kokemusta nyt noin neljän kuukauden ajalta. Eniten konversion tekijöille on tullut palautetta ja kyselyjä välimerkeistä, erityisesti loppupisteistä. Oikeutetustikin on oltu näreissään siitä, että kaikenlaisen työnsäästön ja kustannusten virtaviivaistamisen aikana palataan korttiluettelointiin – jota nuorimmat meistä eivät koskaan ole edes tehneet. Välimerkit ovat kuitenkin Suomalaisten luettelointisääntöjen mukaiset ja opittavissa kyllä.

Voyager-järjestelmä on rakenteeltaan niin amerikkalainen, että nyt MARC 21:n aikana monet sen piirteistä vasta

tulevat näkyviin. Erityisesti musiikkiluettelot ovat olleet mielissään, kun yhtenäistettyjen nimekkeiden tietyt kentät tulevat näkyviin ja tekijä-nimeke- viittauksia voi tehdä. Sibelius-Akatemian kirjaston luettelot sanoin: ”Taikahuilu oli näkymättömissä kahdeksan vuotta, ja nyt se taas löytyy tietokannasta!”

## ***Katso nämä***

MARC 21:llä ja muillakin formaateilla on omat kotisivunsa Kansalliskirjaston sivuilla [www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/formaatit.html](http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/formaatit.html) Siellä on formaattimuutoksen perustelut, historiaa ja muutoksen aikataulu. Yleisille kirjastoille tulee jatkossa sinne oma muutossivusto, josta kunakin hetken tilanteen voi tarkistaa. Myös Kirjastot.fi-sivuilta on linkit formaattiasioihin [www.kirjastot.fi/fi-FI/kirjastoala/luettelointi/](http://www.kirjastot.fi/fi-FI/kirjastoala/luettelointi/).

Formaatin suomennos löytyy verkosta osoitteesta [www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/formaatti/MARC21/index.htm](http://www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/formaatti/MARC21/index.htm) Varsinainen formaatti päivitetään kerran vuodessa, aina lokakuussa, ja muutokset päivitetään myös suomenokseen. Muutenkin suomennos elää edelleen, tällä hetkellä muutoslistalla on esimerkkien lisääminen ja tarkistaminen. Tuosta osoitteesta on linkit myös suosittuun loppupisteohjeeseen, sovellusohjeeseen ja sisällönkuvailuohjeeseen. Kaksi viimeksi mainittua on tehty erityisesti Voyager-kirjastoille, mutta niitä voi käyttää soveltaen myös muissa järjestelmissä. Juuri nyt on laaja Voyager-musiikkiluetteloijaryhmä valmistelemassa musiikin erityisohjetta, jota varmaan voidaan käyttää pohjana valtakunnalliselle musiikin MARC 21-luetteloinnin oppaalle.

Kansalliskirjasto järjestää yleisille kirjastoille maksuttomia koulutuksia konversioiden edetessä. MARC-toimistoon saa lähettää kysymyksiä ja kommentteja koko ajan sähköpostiosoitteeseen [marc-posti@helsinki.fi](mailto:marc-posti@helsinki.fi). Formaattiasioille on myös perustettu valtakunnallinen keskustelulista [marc-lista@helsinki.fi](mailto:marc-lista@helsinki.fi), johon kuka tahansa asiasta kiinnostunut voi liittyä. Sokerina pohjalla on Facebook-ryhmä MARC 21 Love and Hate Club [www.facebook.com/home.php?#group.php?gid=64610355912](http://www.facebook.com/home.php?#group.php?gid=64610355912).

Tämän jutun kirjoittaja on ollut MARC-konsulttina nyt lähes vuoden päivät ja virkavapaalla omasta musiikkikirjastotyöstään. Urakan onnistumista kuvanee seuraava (toivottavasti kuitenkin hieman liioiteltu) yliopistokirjaston systeeminhoitajan palaute konversion jälkeen: ”Muuten meni hyvin, mutta miksi ei koskaan voinut olla mitään muita kuin musiikkiesimerkkejä?”



## **Kokeneen MARC 21 -luettelot pikakommentti**

Pääkaupunkiseudun Millennium-järjestelmässä, joka otettiin käyttöön 2003, meidät luettelot lyötiin sen kummemmin kyselemättä tosiasioiden eteen: käytössä tulee olemaan MARC 21, unohtakaa FINMARC.

Käytännössä muutos oli luettelot näkökulmasta paljon vaivattomampi kuin ennakkoon kuvittelimme. Parin kuukauden kuluttua oli jo vaikea muistaa FINMARCin poikkeavia kenttäkoodeja.

Valitettavasti tämä vaivattomuus käytännön työn tasolla ei ollut ainoa yllätys. Pikku hiljaa saimme huomata, että Millennium soveltaa MARC 21 -formaattia omilla ehdoillaan. Pilotteina emme päässeet paneutumaan uuden formaatin ominaisuuksiin perusteellisesti, vaan se oli otettava, mikä järjestelmän puolelta annettiin.

Kun vielä selvisi, että meille osakohdeluettelot mahdollistavana myyty järjestelmä ei todellisuudessa kyennyt niitä käsittelemään, joutuimme erittäin lyhyes-

sä ajassa tekemään suhteellisen radikaaleja ja kauaskantoisia ratkaisuja, jotka varsinkin musiikin dokumentoinnin ja tiedonhaun näkökulmasta eivät olleet aivan helppoja.

Ensinnäkin jouduimme pikaisesti päättämään, mitä tehdä kovasti typistetyn yhtenäistetyn nimekkeen osakenttien kanssa. Tätä asiaa käsiteltiin myös Luumu-ryhmässä, jolla ei muiden olemattoman MARC 21 -kokemuksen takia ollut paljonkaan vaihtoehtoja. Päädyimme Luumun väkinäisellä siunauksella ratkaisuun, jossa sijoitimme koko yhtenäistetyn nimekkeen perusosan osakenttään a.

Tämä ratkaisu on toiminut HelMet-tietokannassa varsin hyvin, mutta se on täysin yhteensopimaton Voyager-kirjastojen itselleen hyväksymän MARC 21:n kanssa. Milenniumissa tehtiin myös toinen tulevaisuuteen vaikuttava ratkaisu; analyyttinen tekijä-nimeke -kirjaus varattiin eimusiikilliseen käyttöön, kun halutaan tehdä osakohteetomassa järjestelmässä kirjaus antologian yksittäisestä kirjoituksesta tms. Musiikkiteosten nimekkeet päätettiin merkitä kenttään 730 siten, että tekijän nimi on osakentässä g nimekkeen viimeisenä elementtinä. Tämäkin ratkaisu on

yhteensopimaton Voyager-kirjastojen MARC 21 -mallin kanssa.

Kirjastotietokantojen käyttäjän kannalta tilanne ei ole välttämättä ongelmallinen, koska nimekkeet eivät ole erityisen erinäköisiä ja koska hakujen käyttöliittymät ovat aika poikkeavia muutenkin. Ammatillisesti olemme kuitenkin hankalassa tilanteessa ajatellen musiikin yhteisluetteloita, konversioita ja muuta yhteistyötä.

Tämän hetken tilanne on se, että nyt suomennettu virallinen MARC 21 tulee olemaan sovelluksena hiukan erilainen kuin HelMetin MARC 21. Kirjastojärjestelmien isot rakenne-erot myös pitävät huolen siitä, että mitään helpoja keinoja tilanteen ratkaisemiseksi ei ole tarjolla. HelMetin puolella emme siis pysty teknisesti soveltamaan yhteistä formaattia, vaikka haluaisimmekin.

Asiaa täytyy kaikesta huolimatta pohtia Luumu-ryhmässä tavoitteella minimoida haitat ja maksimoida edut.

**Heikki Poroila**

## **Tämän numeron kirjoittajat**

**Pirjo Hakuni**, Tampereen kaupunginkirjasto

**Ulla Ikäheimo**, Kansalliskirjasto

**Timo Leppänen**, Salix Ay

**Erkki Nurmi**, Sibelius-Akatemian kirjasto

**Heikki Poroila**, Vantaan kaupunginkirjasto



Tammikuussa 2009 avattiin Tampereen kaupunginkirjastossa rakennettu **Musiikkia aiheesta** -verkkopalvelu osoitteessa [www.kirjastot.fi/musiikkia\\_aiheesta](http://www.kirjastot.fi/musiikkia_aiheesta). Palvelun suunnittelusta ja sisällöstä on vastannut pääosin kirjastonhoitaja **Lea Tastula** opetusministeriön myöntämällä projektituella. Ulkoisesti vielä vähän keskeneräinen palvelu tarjoaa kirjastoille ja yksityisille kansalaisille apuvälineen, jota perinteisillä kirjastojärjestelmillä ei ole ollut antaa.

## Hiukan taustaa

*Musiikkia aiheesta* on uudelleen mietitty toteutus samasta asiasta, jota vuosia sitten pyrittiin rakentamaan työnimellä *Surua ja sirkusta*. Taustalla molemmissa on jokaisessa musiikkikirjastossa tuttu tilanne, jossa asiakas etsii johonkin ei-musiikilliseen aiheeseen liittyvää musiikkia.

Tällaiset tilanteet ovat niin tavallisia ja usein toistuvia, että voidaan kohtuudella olettaa tarpeen olevan yleinen ja pysyvä ainakin kaikissa yleisissä kirjastoissa. Parhaimmillaan “veteen” liittyvää musiikkia voi asiakas etsiä musiikkia hyvin tuntevan kirjastotyöntekijän kanssa. Näin ei kuitenkaan ole aina ja kaikkialla, eikä kokeneinkaan kaikkia sopivia vinkkejä muista tai edes tiedä.

Tähän tarpeeseen saada kaikkien käyttöön sopiva ei-musiikillisten aiheiden vinkkipalvelu pyrkivät vastaamaan sekä *Surua ja sirkusta* että nyt *Musiikkia aiheesta*. Modernilla

hakutekniikalla on voitu edetäkin jo aika pitkälle, vaikka palvelun hionta ja sisällön laajentaminen jatkuvatkin.

## Keille?

*Musiikkia aiheesta* on rakennettu alusta alkaen kenen tahansa vinkkejä tarvitsevan avuksi. Käyttöliittymä on harkiten rakennettu yksinkertaiseksi, jotta pääasia ei huku käyttäjän kannalta vähemmän tärkeisiin yksityiskohtiin. Harkiten on pyritty myös eroon kirjastoammatillisesta erikoissanastosta, jotta verkkopalveluita etsivän kansalaisen kynnys olisi mahdollisimman matala.

Koko ajan on silti ollut mielessä myös se kollega, joka asiakkaan kysymyksen ottaa vastaan. Jos vaikka sitä kaivattua musiikillista asiantuntemusta varsinaisista musiikkikirjastoista löytyisikin, kaikki asiakkaat eivät sinne löydä tai pääse. *Musiikkia aiheesta* pyrkii siksi olemaan kenen tahansa kirjastoalan asiakaspalvelijan lähellä, kun omat tiedot loppuvat.

Koska palvelun löytyminen Kirjastot.fi:n uumenista voi olla hankalaa, on mitä toivottavinta, että kirjastot pitävät palvelua esillä kertomalla siitä aktiivisesti niin kollegoille kuin asiakkaillekin. Tampereella on tehty pieni esittelylipukekin, jonka voi ottaa mukaansa. Tällaisia voidaan tehdä muuallakin suullisen mainostuksen lisäksi. Tärkeintä tietysti on, että me itse muistamme!

## Mihin tarkoitukseen?

Palvelun auettua jotkut kokeilijat ehtivät ihmetellä, mihin tällaista voidaan tarvita tai miksi hakutermien joukossa on kummallisia sanoja, mutta ei kaikkia tavallisia. Palvelun esittely kannattaa lukea ainakin kerran läpi, mutta kerrataan vielä muutama perusasia.

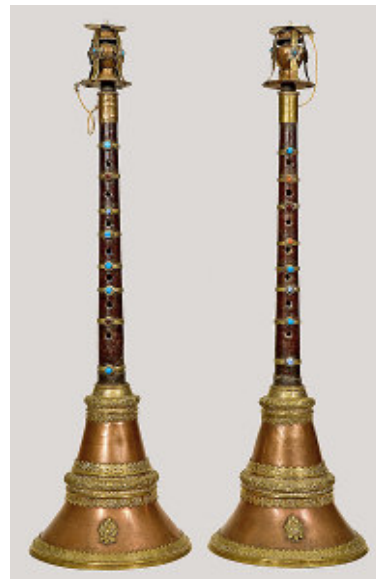
*Musiikkia aiheesta* on vinkkipalvelu, joka tuottaa aihe-sanoilla ehdotuksia sävellysten nimien muodossa. On silti tärkeää ymmärtää, ettei palvelu edes pyri lupaamaan, että tietty sävellys soveltuu johonkin oletettuun tarkoitukseen. Se olisi paitsi äärimmäisen haastavaa, myös käytännössä vaikeata toteuttaa. On toivottavaa, että ainakin kirjastojen henkilökunta ymmärtää palvelun neutraalin luonteen.

*Musiikkia aiheesta* ei toisaalta ole välttämättä “vain” tiettyyn aiheeseen liittyvää musiikkia etsivän apuväline. Aiheita selailemalla voi syntyä hyviä ideoita hiukan epä-määräisemmissäkin tilanteissa (ei asiakas aina tiedä, mitä hän tarkalleen ottaen hakee tai toivoo löytävänsä). Voi olla yleisemminkin mielenkiintoista selailulla, minkälaista musiikkia säveltäjät ovat tuottaneet eri aiheisiin assosioituen.

Kannattaa myös muistaa Lea Tastulan erittäin monipuoliset ja perusteelliset sävellysten luonnehdinnat. Niitä lukemalla paitsii oppii koko ajan uutta, voi myös löytää itselle tai asiakkaalle lisäperusteita päätyä johonkin musiikkiin tai todeta se tarkoitukseen soveltumattomaksi. Juuri näiden teosten luonnehdinnat synnyttävät palveluun sen tiedollisen lisäarvon, jota meillä kaikilla ei valitettavasti ole.

*Musiikkia aiheesta* toimii tarvittaessa myös teosten osien suomenkielisten nimitysten hakuteoksena, jollaiseen kaikki kirjastojärjestelmät eivät kunnolla taivu puuttuvan viittausjärjestelmän takia.

Vaikka *Musiikkia aiheesta* ei ainakaan toistaiseksi linkity suoraan kirjastojen hakujärjestelmiin tai vaikkapa Naxos Music Libraryn tarjontaan, yhtenäistettyjen nimekkeiden käytöllä on haluttu varmistaa, että vinkkiä voidaan soveltaa ongelmitta kirjastojen hakujärjestelmissä. Tämä on ainakin henkilökunnan tärkeä hallita ja osata myös vinkata asiakkaille.



## Ei ihan kaikkeen

Kuten palvelun esittelyn lukeneet tietävät, *Musiikkia aiheesta* tarjoaa lähinnä soitinmusiikkiin liittyviä vinkkejä. Vokaalimusiikin puuttuminen on ollut pakon sanelema toimi, sillä käytettävissä olevilla resursseilla ei ole ollut mitään mahdollisuuksia ruveta erittelemään teksteihin sisältyviä aiheita. Kyseessä ei siis ole arvovalinta vaan resurssien sanelema raja. Jossain määrinhän nykyiset hakujärjestelmät pystyvät löytämään teosten nimiin sisältyviä aiheita, joskin vain kyseisellä kielellä.

*Musiikkia aiheesta* on jatkuvassa täydentymisen tilassa, mutta silti sieltä tulee aina puuttumaan jotain sellaista, mitä joku asiakas toivoisi. Syynä voi olla, ettei kyseisen aihepiirin vinkkejä ole ehditty lisätä. On kuitenkin hyvä myös muistaa, että *Musiikkia aiheesta* tukeutuu olemassa oleviin sävellyksiin. Jos kukaan säveltäjä ei ole saanut aikaiseksi internet-aiheista teosta, tuota hakusanaa ei löydy valikoimasta kuten ei vinkkiäkään.

Sen lisäksi, ettei palvelun toimittaja voi ruveta nyhjäsemään tyhjästä, täytyy muistaa monien aiheiden semanttinen vaikeaselkoisuus. *Musiikkia aiheesta* operoi pääosin



substansiivien maailmassa ja niistäkin puuttuvat kaikkein moniselitteisimmät ja abstrakteimmat termit kuten rakkaus tai viha. Voi olla, että ajan mittaan termien konkreettisuuden aste vähenee, mutta alkuun on lähdetty suhteellisen selkeiden käsitteiden avulla. Niissäkin on riittänyt toimittajalla haastetta.

Lea Tastula on myös halunnut muistuttaa meitä käyttäjiä siitä, että “aihe” ja “tunnelma” ovat eri asioita ja *Musiikkia aiheesta* on keskittynyt vain aiheisiin. Moni sävellys assosioituu mielessäme tunnelmaltaan “iloiseksi” tai “surulliseksi” ilman että säveltäjä olisi välttämättä tällaiseen pyrkinyt. *Musiikkia aiheesta* ei edes yritä vinkata tällaisia subjektiivisia vaikutelmia, ne jäävät jokaisen omalle vastuulle. Kun asiakas seuraavan kerran tulee kysymään “pirteätä” musiikkia, täytyy vaan yrittää kyselemällä tutkailla, millainen musiikkia kysyjää ehkä voisi piristää.

## Mitä seuraavaksi

*Musiikkia aiheesta* -palvelun sanastoa ja vinkkejä lisätään jatkuvasti, joskin toimittajan palkkatyön sallimissa rajoissa. Palvelu ei tässä mielessä tule koskaan olemaan “valmis”, se on aina avoin lisäyksille ja selityksille.

Tässä työssä Lea Tastula tarvitsee meidän kollegiaalista apuamme. Jos sinulla on mielessäsi aihe, jota ei palvelussa vielä ole, mutta joka mielestäni pitäisi olla, kerro siitä Lealle. Vielä enemmän olet avuksi, jos ehdotat uusia teoksia liitettäväksi nykyisiin tai uusiin aihetermeihin. Kukaan ihminen ei yksin voi hallita koko tätä valtavaa aiheiden ja sävellysten kirjoa. Isolla porukalla siitä voidaan rakentaa koko ajan parempi ja parempi.

Palvelulle on luvassa graafikon suunnittelema logo, joka toivon mukaan helpottaa palvelun hahmottumista. Oma verkkodomain [www.fono.fi](http://www.fono.fi):n tapaan voisi olla myös arvokas apu palvelun levittämisessä kirjastojen ulkopuolellekin. Tärkeintä kuitenkin on, että me ammattilaiset muistamme hyödyntää nyt tehtyä mittavaa ja arvokasta työtä. *Musiikkia aiheesta* on todellinen aarreaitta, kunhan sen oppii avaamaan.

**Heikki Poroila**

# Alustavia ajatuksia verkkomusiikin näkymistä

Moni musiikkikirjastoalan ammattilainen joutuu tänä päivänä miettimään, minkä menopelin voittoon luottaen kannattaisi pelimerkit sijoittaa verkkomusiikkipalveluiden nopeasti muuttuvassa kilvassa. Olen itse ajatellut ääneen blogiketjussani “They’re gonna Spotify me” (aloitettu 5.2.2009), mutten ole siellä ottanut esille viimevuotisia karille ajautuneita neuvotteluja Sony BMG:n kanssa.

Musiikkikirjastojen kannalta on kuitenkin tärkeitä osata nähdä eri palveluiden yksityiskohtien ohi eli nähdä se metsä puilta. On selvää, että meitä täytyy kiinnostaa myös eri palveluiden suosio ja sen syyt, mutta ennen muuta meidän täytyy osata arvioida, mihin jos mihinkään omat vähäiset määrärahamme on järkevää sijoittaa.

Otsikon vaatimattomuus ei ole teennäistä vähättelyä vaan tosiasian myöntämistä; mitä tahansa aiheesta nyt sanookin, pian se on vanhentunutta. Siksi yritän välttää liikoja yksityiskohtia.

Vielä vuoden 2008 puolella tuntui siltä, että kirjastojen on tavalla tai toisella pyrittävä mukaan verkkomusiikin jakeluun. Tuntui mahdottomalta hyväksyä, ettemme pysty mitenkään osallistumaan uuden musiikin levittämiseen ja joudumme tyytymään sekundääriseen informaation hallintaan.

Aika lyhyessä ajassa tunnelmat ovat muuttuneet. Kukulun kuninkaaksi pyrkinyt mp3-tiedostojen myynti iTunes-palvelun malliin näyttää jämähtäneen paikoilleen, eivätkä DRM-kiusojen poistamisen kaltaiset toimet näyttäneet tulleen ajoissa. Dynamiikka tiedostojen myynnistä on kadonnut, jos sitä koskaan olikaan. Alusta lähtien huonosti rakennettu palvelu ei päässyt kuluttajien suosioon.

Osittain samat, osittain kokonaan uudet yrittäjät ovat nyt ottaneet oppia tehdyistä virheistä ja ryhtyneet tarjoamaan kuluttajalle aidosti kiinnostavia vaihtoehtoja sekä perinteisten CD-levyjen että mp3-tiedostojen ostamiselle. Kehitys on ollut erittäin nopeasta. Niin nopeata, että Helsingin Sanomissa 27.2.2009 kirjoittanut Olavi Koistinen otsikoi juttunsa “Tulevaisuus on musiikkivirran”.

Tälle arviolle on kyllä perusteitakin. Nimekkäimpien alan yrittäjien (Deezer, Spotify) käyttäjämäärät ovat olleet nopeassa kasvussa, mutta mikä ehkä vieläkin tärkeämpää, musiikin tekijänoikeuksia hallitsevat yritykset eivät ole ruvenneet laittamaan kapuloitaan kehityksen esteeksi vaan ovatkin ruvenneet näennäisen hövelisti myymään jakeluoikeuksia.

Musiikkikirjastopalvelun näkökulmasta iso kysymys tänä päivänä kuuluu: onko mitään järkeä satsata eurookaan sellaiseen kuuntelupalveluun, jonka kansalainen voi saada käytännössä maksutta myös ilman kirjaston palvelua?

Vastaus on jo nyt ilmeinen: no eihän siinä mitään järkeä ole. Ajatuskin Sony-neuvotteluissa esillä olleitten satojen tuhansien eurojen satsauksesta tuntuu tämän kevään valossa kuin painajaisunelta. Ehkä se sitä lähinnä olikin.

Millaiseen asemaan Spotify & Co kumppanit sitten meidät musiikkikirjastoinemme panevat? Joku Naxos Music Library ehkä kannattaa pitää tarjolla, mutta mihinkään kalliimpaan ei näyttäisi olevan perusteita lähteä. Napsautin juuri Spotifyn kuvaketta ja haluamani musiikki soi kuulokkeissa saman tien viiveettä. Pystyisikö kirjasto millään konstilla panemaan tästä paremmaksi?

Pystyy, mutta ei itse musiikin jakelijana. Meidän lähes ainoa aseemme on ylivoimainen taito informaation organisointiin ja tarjoamiseenkin (no, ehkei aina niin hivelevän houkuttelevalla käyttöliittymällä). Meillä ei ole eikä koskaan tule olemaan rahaa kilpailla edes nykyisten saati tulevien spotifyiden kanssa.

Mutta me dokumentoimme ja organisoimme vain sitä musiikkia, jota meillä on kokoelmissa CD-levyinä tai vanhempina tallenteina. On vaikea nähdä, kuinka tämän työn ja palvelun saisi linkitetyksi “kilpailemaan” verkossa jo

toimivien jakelijoiden omien systeemien kanssa. Jos se nyt asetetaan tavoitteeksi.

Toinen voimamme – ainakin toistaiseksi – on historiallinen kokoelma, se kuuluisia “ihmiskunnan muisti”. Hyvin hoidetun musiikkikirjaston kokoelmassa on paljon sellaista musiikkia, jota ei välttämättä koskaan digitoida ja tarjota verkon kautta.

Meillä ei ole toisaalta mitään tietoa tai varmuutta siitä, että musiikillinen muistimme säilyy jatkossakin ylivoimaisena. Entä jos lähitulevaisuuden spotify pystyy tarjoamaan verkon kautta 75% siitä kokoelmasta, joka meille on saatu hankituksi – ja tietenkin sen lisäksi miljoonia meiltä puuttuvia äänityksiä?



Jostain mieleen kumpuaa väkisininkin käsite “rauhanomainen rinnakkainelo”. En ilmeisesti osaa paremmin kuvata sitä tilannetta, johon julkiset ja yleiset musiikkikirjastot ovat tässä historiallisessa tilanteessa joutuneet tai päässeet.

Emme pysty kilpailemaan spotifyiden kanssa niiden vahvoilla alueilla, mutta emme me virattomiksikaan ole joutumassa. Täytyy vain hyväksyä – eikä se välttämättä ole mikään kauhistus kaikille – että pääosa musiikin uutuuksista välittyy kansalaisille meistä riippumatta tai jopa ilman meitä.

Rinnakkainelo näyttää olevan tätä päivää myös tallenteiden, tiedostojen ja striimien suhteen. Kaikille näyttää löytyvän ystävänsä. Kai se on sitä kulttuurin rikkautta.

**Heikki Poroila**

# Abstract in English

- In his **editorial** *Heikki Poroila* asks, if the music libraries are ready, willing and able to take full advantage of the **web resources** by cataloging and linking techniques.
- **Reissuing old Finnish popular music** is a hobby and passion for *Timo Leppänen*, who works as one of the editors in Salix Ay. In addition to the history of his company *Timo Leppänen* also touches the questions of sound restoration and copyright issues, not the least the threat raising from the EU project to extend the protection of sound recordings from 50 to 95 years.
- “Good pianos and peaceful places” are among the things library customers value in **Tampere City Library** according to a **survey** realized and introduced by *Pirjo Hakuni*. Clear diagrams give the professionals useful information.
- **The music library of Sibelius Academy is going digital**, as *Erkki Nurmi* tells in his introduction to the projects going on both with manuscripts, scores and sound recordings.
- **Finnish libraries are moving from their national FINMARC format to MARC 21**. Main coordinator *Ulla Ikäheimo* gives a short introductions from the music cataloger’s point of view and *Heikki Poroila* discusses some problems that must be solved during the process.
- A new web service **Musiikkia aiheesta** (Topical music) has been opened for public use. *Heikki Poroila* introduces this service compiled by *Lea Tastula* in Tampere City Library to the music library professionals.
- **New streaming services like Spotify and Deezer** are changing the world of music libraries as well as the citizens’. *Heikki Poroila* examines the choices public music libraries seem to have.

## Sisällysluettelo

- 1 Verkkoressurit haltuun – Heikki Poroila
- 3 Wanhasta uutta – Timo Leppänen
- 11 Hyvät pianot, oma rauha – Pirjo Hakuni
- 16 Digitointihankkeet Sibelius-Akatemian kirjastossa – Erkki Nurmi
- 18 MARC 21 jokaiseen tietokantaan – Ulla Ikäheimo
- 19 Kokeneen MARC 21 -luetteloijan pikakommentti – Heikki Poroila
- 21 Musiikkia aiheesta jos toisestakin – Heikki Poroila
- 23 Alustavia ajatuksia verkkomusiikin näkymistä – Heikki Poroila